

KIRIKKALE İL MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ

THE LEISURE INTEREST OF THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE PROVINCE OF KIRIKKALE

Mehmet ÖÇALAN¹, Zeliha ALTAY ÖCAL², Serap YÖRÜBULUT³

Öz

Bu çalışma ile önemli bir meslek grubuna ait olan Kırıkkale ili ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini Kırıkkale il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Genel özellik olarak, anket formunu cevaplayan 253 öğretmenin %51'nin bayan, %49'unun erkek olduğu, yaşlarının 25-49 arasında yoğun dağılım gösterdiği ve istatistiksel olarak cinsiyet ve yaş dağılımları arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır.

Kırıkkale il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının tespiti ve incelenmesine yönelik anketin birinci bölümünde, öğretmenlerin genel özelliklerinin tespiti için 9 soru, ikinci bölümünde ise öğretmenlerin boş zamanlarında tercih ettikleri etkinlik çeşitlerine yönelik 17 soru olmak üzere ankette toplam 26 soru yer almıştır. Anketlerden elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları çıkarıldı, bazı sorularda farklılık olup olmadığını anlamak için anlamlılık düzeyinde çapraz tablolama (Cross-Tabulation) ve Ki-Kare testi uygulandı. Elde edilen veriler SPSS 15.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirildi. Hesaplanmış değerlerin yüzde ve frekans dağılım sonuçları 6 tablo halinde metin içinde sunuldu.

Rekreasyon açısından ilköğretim öğretmenlerinin yeteri düzeyde boş zamanlarının olduğu, tercih edilen etkinlik çeşitlerinin dağılım oranlarının istatistiksel olarak bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında fark göstermiş olmasına rağmen etkinlik çeşitleri arasında bir paralelliğin olduğu, hem bayan hem de erkek öğretmenlerin rekreasyon faaliyeti olarak ilk üç sırada kitap-gazete okuma, televizyon izlemeyi ve müzik dinlemeyi dolayısıyla pasif faaliyetleri tercih ettiği, büyük çoğunluğunun sosyal,

¹ Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, mehmetocalan@yahoo.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, zelihaaltayocal@hotmail.com

³ Öğr. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, siybulut@gmail.com

kültürel ve spor faaliyetlerini tercih etmediği, öğretmenlerin ekonomik durumlarının boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve bunları gerçekleştirebilmelerinde bir engel oluşturmadığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Öğretmen, Boş Zaman, Boş Zaman Faaliyetleri

Abstract

This study aims to investigate the habits of primary school teachers at leisure times in the Province of Kırıkkale. A total of 253 primary school teachers, who are employed at schools located in the city of Kırıkkale, are included in the study and a questionnaire was applied to them. Out of 253 teachers, 51% is female and 49% is male. Their ages varied between 25-49 and there were no difference for the age between female and male teachers ($P>0.05$).

In the first part of the questionnaire to evaluate the habitual activities of the teachers at their leisure time, 9 questions were asked to determine their general and demographic profiles. In the second part, 17 questions were asked regarding their preferences and interests at their leisure time. Thus, their responses to a total of 26 questions were recorded. The percentage of the obtained answers and frequency distributions were calculated. The results are presented in Table 6. In order to reveal a statistically significant difference for some of the questions, cross-tabulation and chi-squared test were applied at the significance level. Data were evaluated using the SPSS 15.0 statistical package software.

The data obtained indicated that for re-creative activities the primary school teachers have reasonable free time. Although the frequency distribution of preferred activities showed differences between female and male teachers, there is a correlations between preferred activities. Both female and male teachers prefer book&newspaper reading, watching television, and listening to music for the first three choices, thus they mainly prefer passive activities. The majority mainly do not prefer social, cultural and sportive activities. In addition, the economic status of the teachers does not directly related to their habits at leisure time and does not impede achieving their leisure interests.

Keywords: Teachers, Leisure Time, Leisure Time Activities.

1.GİRİŞ

İnsanın zorunluluklar dışında eğilimleri ve istekleri doğrultusunda istediği gibi oyalanabilmesi, dinlenebilmesi, eğlenebilmesi veya kendini geliştirebilmesi için hak ettiği zaman dilimine boş zaman ve bu boş zaman diliminde gönüllü olarak yaptığı dinlendirici ve eğlendirici etkinliklere de rekreasyon denilmektedir. Zaman, hayattır ve zamanı boşa geçirmek, hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır (Baltaş vd., 1987). Günümüzde gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülke insanların kazanmayı ve başarı elde etmeyi, az çalışma ile beraber şansa bağladıkları görülür. Gelişmiş ülke insanı ise, kazanmak ve başarının, insanın ferdi gayretlerinin ve çalışmasının bir ürünü olduğunu düşünür. Dolayısıyla gelişmiş ülke insanları işlerini, sosyal hayatlarını, eğlenmelerini ve dinlenmelerini programlamak için zamana ihtiyaç duyar. Bu programlamada meslek grupları arasında farklılıkların olması kaçınılmazdır (Kutlu vd.; Binarbaşı ,2006; Can vd., 2010).

Günümüz teknolojisinin, toplumlara ve toplumun bireyelerine kazandırdığı en değerli olanaklarından birisi olan boş zaman olgusu ve onun değerlendirilmesi giderek önemini arttırmakta ve gelişmişliğin kriterlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Doğu, 1984). Kişinin özgün ve toplumsal isteklerini yerine getirebilmeleri, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruyabilmeleri, büyük ölçüde boş zamanlarında yaptıkları faaliyetlerle yakından ilgilidir. İnsanları yoğun, yorucu, sıkıcı ve rutin olan iş faaliyetlerinin stresinden uzaklaştırmak, genellikle dinlendirici, rahatlatıcı ve yeniden toparlayıcı özelliğe sahip, rekreatif nitelikli faaliyetlerle gerçekleştirilebilmektedir (Karaküçük, 1995).

Rekreatif faaliyetler yaşam kalitesini yükseltmeyi hedeflemektedir. Yaşam kalitesi kişiye göre tanımlanabilmesine karşın bugün kabul edilen tanıma göre uzun ve sağlıklı yaşamdır. Kendini iyi hissetmek ya da pozitif olarak fiziksel ve psikolojik seviyeyi yükseltmektir (Karaküçük, 1995).

Boş zaman, yerinde ve verimli kullanılabilirse, insana kendi kendine kalmak, kendi isteğini, zevkini, yeteneğini, kendi sorumluluğunu, özgürlüğünü sezme, vaktini kullanmada, iş yapmada kendi isteğine göre bir seçim yapma ve böylece kendi kendini bulmak olanağı verir. Aynı zamanda, boş zamanların iyi değerlendirilmesi, kişinin kendini ifade etmesini, yaratıcılığının gelişmesini, yeni deneyimler kazanmasını, sosyal çevresinin gelişmesini, mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürmesini ve üretkenliğinin artmasını sağlar (Tatal, 2004).

Birçok otorite, organizmanın strese karşı negatif yönde tepkisi sonucu, migren, baskılı ağrılar, alerjiler, ülser ve bağırsak ülserleşmesi, ishal, kabızlık ve zihinsel rahatsızlıklar gibi hastalıkları oluşturduğu noktasında birleşmektedirler. Koroner kalp rahatsızlığı, felç, yüksek tansiyon, kanser, şeker hastalığı, şişmanlık gibi hastalıklarda ise yaygınlaştırıcı faktör olarak kabul edilmektedir (Cleaver vd., 1982).

Toplumunu yönlendirmede ve eğitmede en önemli araçlardan birisi olan öğretmenlerin, verimliliklerinin de boş zaman faaliyetleri ile yakından ilgili olacağı muhakkaktır. Öğretmenlik kutsal olmakla beraber aynı zamanda oldukça stresli bir meslektir (Colvin vd., 1982). Her iki tarafı da keskin bir kılıç olan boş zamanın istenilen yönde kullanılması, toplumun öncü grubu olan öğretmenler için bu noktada önemlilik kazanmaktadır. Öğretmenlerin boş zamanlarında katıldıkları faaliyetler, sağlıklarıyla, stresten uzaklaşmalarıyla ve iş verimlilikleriyle doğrudan alakalıdır.

Bu noktadan hareketle, çalışan nüfusun önemli bir kesimini oluşturan öğretmenler, araştırma evreni olarak seçilmiştir. Seçimde, öğretmenlerin yeteri kadar değerlendirebilecekleri boş zamana sahip, birbirlerine yakın gelir düzeyinde olan, eğitim seviyesi yüksek aynı zamanda da toplumda büyük bir potansiyel ve prestije sahip olan öğretmenlerin, çalışma koşulları açısından da stresli bir mesleğe sahip olmalarından dolayı bu meslek grubunun boş zamanlarını değerlendirme şekilleri önem arz etmektedir.

Belirtilen nedenlerle ilk aşamada, öğretmenlerimizin boş zamanlarında katıldıkları faaliyetlerin türleri, rekreatif nitelikli sportif faaliyetlere yaklaşımları ve faaliyetlere katılım sıklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada ülkemiz öğretmenlerine örneklem oluşturabileceği düşünülen Kırıkkale ili merkez ilköğretim öğretmenleri denek olarak kullanılmıştır.

2. YÖNTEM

Kırıkkale ili merkez ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının tespiti ve incelenmesine yönelik 9 demografik ve 17 boş zaman aktivitesine yönelik sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde öğretmenlerin genel özelliklerinin tespitine yönelik 9 soru, ikinci bölümde ise öğretmenlerin boş zamanlarında tercih ettikleri etkinlik çeşitlerine yönelik 17 soru olmak üzere ankette toplam 26 soru yer almıştır. Anketlerden elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları çıkarıldı, bazı sorularda farklılık olup olmadığını anlamak için $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde çapraz tablolama (Cross-Tabulation) ve Ki-Kare testi uygulandı. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 15.0 istatistik programı kullanıldı.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin Genel Özellikleri

Anket formunu, Kırıkkale İlinde görev yapan, 129 (%51) bayan ve 124 (%49) erkek olmak üzere toplam 253 ilköğretim öğretmeni cevaplamıştır. Bu öğretmenlerden %17,4'ünün bekar, %79,4'ünün evli ve %3,2'sinin eşlerinden ayrılmış olduğu, evli olanların %32,4'ünün eşinin çalışmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, bunlardan %24,1'inin çocuk sahibi olmadığı; %18,2'sinin 1 çocuk, %43,5'inin iki çocuk, %11,5'inin 3 çocuk ve %2,8'inin 4 ve daha fazla çocuk sahibi oldukları saptanmıştır.

3.2. Cinsiyet ve Yaş

Anket formunu cevaplayan 253 öğretmenin cinsiyet ve yaşları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %51'i bayan, %49'u erkek, %17,8'i 25-30 yaşları arasında, %22,1'i 31-36 yaşları arasında, %24,9'u 37-42 yaşları arasında, %16,2'i 43-48 yaşları arasında, %19'u 49 ve üzeri yaşta olduğu gözlemlenmiş ve cinsiyet ve yaş dağılımları arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır ($P=0,000<0,05$). Öğretmenleri cinsiyet ve yaşları ile ilgili özet istatistik tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1. Cinsiyetlere Göre Yaş Dağılımı Bulguları

Cinsiyet		Yaş					Toplam
		25-30	31-36	37-42	43-48	49 ve üzeri	
Bayan	f	36	33	32	18	10	129
	%	80	58,9	50,8	43,9	20,8	51
	%	14,2	13	12,6	7,1	4	51
Erkek	f	9	23	31	23	38	124
	%	20	41,1	49,2	56,1	79,2	49
	%	3,6	9,1	12,3	9,1	15	49
Toplam	f	45	56	63	41	48	253
	%	100	100	100	100	100	100
	%	17,8	22,1	24,9	16,2	19	100

3.3. Gelir Durumu

Anket formunu cevaplayan 253 öğretmenin gelir durumu tespit edilmiş ve öğretmenlerin %2,4'ünün gelir durumunun çok iyi, %54,2'sinin iyi, %39,5'inin orta ve %4'ünün zayıf olduğu gözlemlenmiş ve cinsiyet ve gelir dağılımları arasında fark olduğu saptanmıştır ($P=0,025<0,05$). Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre gelir durumları ile ilgili özet istatistik sonuçları tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Cinsiyetlere Göre Gelir Durumları

Cinsiyet	Aile Gelir Durumu (TL)				Toplam	
	1851- ve yukarı (Çok İyi)	1751-1850 (İyi)	1651-1750 (Orta)	1550-1650 (Zayıf)		
Bayan	f	2	80	45	2	129
	%	33,3	58,4	45,0	20	51
	%	0,8	31,6	17,8	0,8	51
Erkek	f	4	57	55	8	124
	%	66,7	41,6	55	80	49
	%	1,6	22,5	21,7	3,2	49
Toplam	f	6	137	100	10	253
	%	100	100	100	100	100
	%	2,4	54,2	39,5	4	100

3.4. Haftalık Okula Geline Gün Sayısı

Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin %51'i bayan, %49'unun erkek olduğu, cinsiyete göre öğretmenlerin haftada okula geldikleri gün sayısı (% 4'ü 3 ve daha az, %8,3'ü 4 ve %87,7'si 5 gün) arasında fark olmadığı saptanmıştır ($P=0,059>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Okula Geline Gün Sayısı

Cinsiyet	Haftalık Okula Geline Gün Sayısı			Toplam	
	3 ve daha az	4 gün	5 gün		
Bayan	f	7	15	107	129
	%	70	71,4	48,2	51
	%	2,8	5,9	42,3	51
Erkek	f	3	6	115	124
	%	30	28,6	51,8	49
	%	1,2	2,4	45,5	49
Toplam	f	10	21	222	253
	%	100	100	100	100
	%	4	8,3	87,7	100

3.5. Haftalık Ders Yüğü

Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin %51,4'ü bayan, %48,6'sı erkek olduğu ve bunların %2,8'inin 10 saat, %24,1'inin 11-20 saat arasında, %67,9'unun 21-30 saat arasında ve %5,2'sinin 31 saat ve üzeri haftalık ders yüğü olduğu gözlemlenmiştir. İstatistik değerlendirmeye göre cinsiyetler arasında

haftalık ders yükü dağılımında fark olmadığı saptanmıştır ($P=0,515>0,05$). Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre haftalık ders yükü ile ilgili özet istatistik tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Haftalık Ders Yükü

Cinsiyet	Haftalık Ders Yükü				Toplam	
	10 saat	11-20 saat	21-30 saat	31 saat ve üzeri		
Bayan	f	2	34	86	6	128
	%	28,6	56,7	50,9	46,2	51,4
	%	0,8	13,7	34,5	2,4	51,4
Erkek	f	5	26	83	7	121
	%	71,4	43,3	49,1	53,8	48,6
	%	2	10,4	33,3	2,8	48,6
Toplam	f	7	60	169	13	249
	%	100	100	100	100	100
	%	2,8	24,1	67,9	5,2	100

3.6. Boş Zamanların Değerlendirildiği Etkinlik Türleri

Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin cinsiyet ve boş zamanları değerlendirmeye yönelik etkinlik türlerine ilişkin özet istatistik tablo 5’de sunulmuştur. Bayanların boş zaman aktivitesi olarak daha çok kitap-gazete okumayı, televizyon izlemeyi, müzik dinlemeyi, arkadaş ziyaretleri ve sinema-tiyatroya gitmeyi, erkeklerin ise daha çok kitap-gazete okumayı, televizyon izlemeyi, müzik dinlemeyi, çarşı-pazar gezmeyi, arkadaş ziyaretleri, bilgisayar ve internetle ilgilenmeyi tercih ettikleri ve bunlardan daha az olarak da ilmi-kültürel faaliyet, spor ve spor izleyicisi ve kahvehaneleri tercih ettikleri saptanmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Boş Zamanlarda Tercih Ettikleri Etkinlik Türleri

Boş Zaman Etkinlik Türleri	Bayan		Erkek		P
	f	%	f	%	
Kitap-gazete	108	42,9	99	39,3	0,411
Müzik	77	30,4	73	28,9	0,899
TV	100	39,5	98	38,7	0,879
Sinema-Tiyatro	46	18,2	36	14,2	0,284
Çarşı-Pazar	76	30	59	23,3	0,078
Beceri-El İşi	24	9,5	3	1,2	0,000*
Spor	17	6,7	33	13	0,011*
Spor İzleyicisi	1	0,4	23	9,1	0,000*
Resim	5	2	4	1,6	1,000
İlmi ve Kültürel Faaliyet	13	5,1	33	13	0,001*
Sosyal ve Toplumsal Faaliyet	17	6,7	19	7,5	0,720
Kahvehane	0	0	16	6,3	0,000*
Müzik Aleti	5	2	8	3,2	0,402

Birahane	0	0	4	1,6	0,057
Belirli Bir Şeyle Uğraşmayan	5	2	7	2,8	0,357
Arkadaş Ziyareti	57	22,5	50	19,8	0,611
Bilgisayar ve İnternet	42	16,6	47	18,6	0,430
Başka	9	3,6	9	3,6	1,000

3.7. Boş Zaman Etkinliklerine Katılma Durumu

Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin boş zaman etkinliklerine katılma durumlarını özetleyen istatistikî tablo 6’de sunulmuştur. Öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri olarak, %81,8’inin kitap ve gazete okuduğu, %78,3’ünün televizyon seyrettiği, %59,3’ünün müzik dinlediği, %53,4’ünün çarşı-pazar gezdiği, %42,3’ünün arkadaş ziyaretine gittiği, %35,2’sinin bilgisayar ve internetle ilgilendiği, %32,4’ünün sinema-tiyatroya gittiği %10,7’sinin beceri-el işleriyle ilgilendiği, %19,8’inin spor yaptığı, %18,2’sinin ilmi ve kültürel faaliyetlere katıldığı, %9,5’inin spor tesislerinde spor izlediği, %6,3’ünün kahvehaneye gittiği, %5,1’inin müzik aleti çaldığı,%3,6’sının resim yaptığı, %1,6’sının birahaneye gittiği, % 4,7’sinin belirli bir şeyle uğraşmadığı, %7,1’inin başka seçeneğini tercih ettikleri saptanmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Boş Zaman Etkinliklerine Katılma Durumu

Boş Zaman Etkinlikleri	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Kitap, gazete okurum	207	81,8	46	18,2
Müzik dinlerim	150	59,3	103	40,7
TV seyredirim	198	78,3	55	21,7
Sinema-Tiyatroya giderim	82	32,4	171	67,6
Çarşı-Pazar	135	53,4	118	46,6
Beceri-El İşi	27	10,7	226	89,3
Spor yaparım	50	19,8	203	80,2
Spor izleyicisi	24	9,5	229	90,5
Resim yaparım	9	3,6	244	96,4
İlmi ve kültürel faaliyet	46	18,2	207	81,8
Sosyal ve toplumsal faaliyet	36	14,2	217	85,8
Kahvehane giderim	16	6,3	237	93,7
Müzik aleti çalarım	13	5,1	240	94,9
Birahane giderim	4	1,6	248	98,4
Belirli bir şeyle uğraşmam	12	4,7	241	95,3
Arkadaş ziyaretine giderim	107	42,3	146	57,7
Bilgisayar ve İnternet	89	35,2	164	64,8
Başka	18	7,1	235	92,9

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Kırıkkale ili ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, anket formunu cevaplayan 253 öğretmenin %51'nin bayan, %49'unun erkek olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi, ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyete göre yaklaşık eşit dağılım gösterdiği dikkat çekmektedir. Kandaz Gelen ve Hergüder (2007)'in beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerinde yaptığı ankette erkeklerin %81,2 gibi büyük bir oran gösterdiği görülmektedir. Bu durumun erkeklerin beden eğitimi öğretmenliğine, bayanlardan daha çok ilgi duymasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yaş dağılımında, %17,8'inin 25-30 yaşları arasında, %22,1'inin 31-36 yaşları arasında, %24,9'unun 37-42 yaşları arasında, %16,2'sinin 43-48 yaşları arasında, %19'unun 49 ve üzeri yaşta olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada yapılan istatistiki değerlendirmede, cinsiyet ve yaş dağılımları arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır ($P=0,000<0,05$) (Tablo 1).

Gelir düzeyi çoğu zaman rekreasyonel yaşamı teşvik eden bir faktör olarak kendini hissettirmektedir. Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin %2,4'ünün gelir durumunun çok iyi, %54,2'sinin iyi, %39,5'inin orta ve %4'ünün zayıf olduğu gözlemlenmiş ve cinsiyet ve gelir dağılımları arasında fark olduğu saptanmıştır ($P=0,025<0,05$) (Tablo 2). Ayrıca, Kasım 2011 verilerine göre tek kişilik bir ailenin yoksulluk sınırının 1.607 TL olarak belirlenmiş olması dikkate alındığında %4'lük dilim içerisinde bulunan ve gelir durumu zayıf olarak nitelendirilen öğretmenlerin yoksulluk sınırının altında yaşadıkları sonucuna varılmaktadır. Ancak, 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırının 2.835 TL olduğu dikkate alındığında, öğretmenlerin evli ve çocuk sayısına, eşinin çalışıp çalışmamasına göre yoksulluk sınırının altında geliri olan öğretmen oranının artması olası gözükmektedir. Bu bulgu Binarbaşı (2006)'nın elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Genel olarak kişilerin gelir düzeylerinin yüksek olduğu toplumlarda rekreatif etkinliklerin çeşitliliğinin, yoğunluğunun ve yaygınlığının ileri düzeyde olduğu bilinmektedir (Binarbaşı, 2006). Yapılan çalışmada, gelir düzeyleri yüksek olmasa da, ilköğretim öğretmenlerinin ekonomik durumlarının, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve bunları gerçekleştirebilmelerinde bir engel oluşturmadığı görülmektedir. Çünkü öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede, büyük oranda, televizyon izleme, kitap-gazete okuma, müzik dinleme gibi ekonomik durumu zorlamayan, fazla para harcamalarını gerektirmeyen pasif etkinliklerde buldukları görülmektedir. Bu durum, Kutlu ve Öcalan (1994)'ın Elazığ ili orta öğretim öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri üzerine yaptıkları çalışmada elde ettikleri bulgulara uyum göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin ekonomik durumları ve yaptıkları etkinlik çeşitleri arasında paralellik de bulunmaktadır. Bu durum Binarbaşı (2006)'nın bulguları ile uyumlu bulunmaktadır.

Anket formunu cevaplayan öğretmenlerin %51'i bayan, %49'unun erkek olduğu, cinsiyete göre öğretmenlerin haftada okula geldikleri gün sayısı dağılımı (% 4'ü 3 ve daha az, %8,3'ü 4 ve %87,7'si 5 gün) arasında fark olmadığı saptanmıştır ($P=0,059>0,05$) (Tablo 3).

Sahip olunan boş zaman miktarı, bireylerin rekreasyonel faaliyetlerde bulunabilmesini ve bu faaliyetlerin çeşitliliğini etkileyen birincil faktör olarak önem taşımaktadır. Haftalık ders yükü ile ilgili anket sorusunu cevaplayan öğretmenlerin %51,4'ü bayan, %48,6'sı erkek olduğu, %2,8'inin 10 ve daha

az saat, %24,1'inin 11-20 saat, %67,9'unun 21-30 saat ve %5,2'sinin 31 saat ve üzeri haftalık ders yükünün olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyete göre haftalık ders yükü arasında fark olmadığı saptanmıştır ($P=0,515>0,05$) (Tablo 4). İstatistik sonuçları, haftalık 30 saat ve altında ders yüküne sahip öğretmenlerin oranını % 94,8 olarak göstermektedir. Bu oran ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin hafta içi yeterince çalışma dışı zamana sahip olduklarına dikkat çekmektedir. Bunun aksine, Pepe ve Can (2003)'ün yaptıkları çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rekreasyon için yeterli boş zamanlarının olmadığını belirlemişlerdir.

Boş zamanın değerlendirilmesinde tercih edilen etkinlik çeşitlerinin dağılım oranlarının istatistiksel olarak bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında fark göstermiş olmasına rağmen etkinlik çeşitleri arasında bir paralellik dikkat çekmektedir (Tablo 5). Zira, hem bayan hem de erkek öğretmenlerin boş zaman değerlendirme tercihi olarak ilk üç sırayı kitap okumanın, televizyon seyretmenin ve müzik dinlemenin aldığı görülmektedir. Bunların dışında daha düşük oranda el-beceri faaliyetleri, çarşı-pazar gezme, arkadaş ziyaretleri, bilgisayar ve internet, ilmi-kültürel faaliyetler, spor, kahvehanelere ve birahanelere gitme tercihleri saptanmıştır. Binarbaşı (2006)'ın da vurguladığı gibi, bu durum boş zamanlarda tercih edilen etkinlik türleri ile etkinliklere katılım durumu arasındaki sıkı ilişkiyi ve paralelliği de ortaya koymaktadır (Tablo 6).

Yapılan çalışmada, ilköğretim görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede, %81,8 gibi büyük bir oranının kitap, gazete okuduğu ve %78,3'ünün televizyon seyrettiği ve %59,3'ünün müzik dinlediği görülmektedir. Afyon ve arkadaşları (2000)'nin öğretim elemanları ve öğretmenler, Öcalan (2003)'in yurttan kalan üniversite öğrencileri, Gelen ve Hergüner (2007)'in beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Eğitim sisteminin en temel taşı olan ilköğretimde, görev yapan öğretmenlerin kitap ve gazete okuma alışkanlığının yüksek olması istenen bir durumdur (Tel, 2007). Öğretmenler, eğitim sistemi içinde, gerekli bilginin kazanılmasını kolaylaştıran, gerekli ortamları hazırlayan bir role sahiptir (Uğur, 2006). Bu bağlamda, sürekli olarak değişim içinde bulunan toplum yaşamına ve kendi gelişimleri içinde de gerçekleşen değişime ayak uydurmak zorunda olan öğrencilerin sağlıklı bir donanıma sahip olmasında öğretmenlerin katkısı vazgeçilmez bir durumdur (Aslantürk vd., 2010).

Yukarıda belirtilen ve hem bayan hem de erkek öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri içinde ilk üç sırayı alan pasif etkinliklerin dışında, daha çok ev dışında katılabilecekleri aktif etkinlikleri içeren faaliyetlerin dağılımı şöyle sıralanmıştır: %53,4'ünün çarşı-pazar gezdiği, %42,3'ünün arkadaş ziyaretine gittiği, %35,2'sinin bilgisayar ve internetle ilgilendiği, %32,4'ünün sinema-tiyatroya gittiği %10,7'sinin beceri-el işleriyle ilgilendiği, %19,8'inin spor yaptığı, %18,2'sinin ilmi ve kültürel faaliyetlere katıldığı, %9,5'inin spor tesislerinde spor izlediği, %6,3'ünün kahvehaneye gittiği, %5,1'inin müzik aleti çaldığı, %3,6'sının resim yaptığı, %1,6'sının birahaneye gittiği, % 4,7'sinin belirli bir şeyle uğraşmadığı, %7,1'inin başka seçeneğini tercih ettikleri saptanmıştır. Başka seçenekler bireyin tercihlerine, kişilik özelliklerine göre değişebilecek; bireyi geliştirecek ve rahatlamasını sağlayacak uygun faaliyetler olarak nitelendirilebilmektedir. Boş zamanlarında başka yapmak istedikleri rekreatif etkinlikler için zeka oyunları, dans, dağcılık, kayak ve evcil süs hayvanları ile ilgilenmek örnek olarak gösterilebilir.

Çalışmada, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerine arkadaşlarıyla beraber olmak, rahatlamak ve iş ortamından uzaklaşabilmek, sağlıklarını korumak gibi nedenlerle katıldıkları belirlenmiştir. Rekreasyonun özünde kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerden sonra dinlendirme ve yenileme bulunmaktadır (Karaküçük 1995). Dolayısıyla iş stresinden uzaklaşarak kendi istediği gibi değerlendireceği, harcayacağı ve bireysel tercihlerine ayıracağı zaman dilimi çalışanlar için vazgeçilmez bir değerdir.

İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin en fazla tercih ettikleri boş zaman değerlendirme alışkanlıkları kitap-gazete okumak, televizyon seyretmek ve müzik dinlemek gibi etkinlikler olduğu görülmektedir. Spor yapma, sinema-tiyatroya gitme, el işleri gibi aktif etkinliklerin oranı düşüktür. Bu durumda boş zaman etkinliklerine katılma nedeni ile etkinlik çeşitleri arasında bir paralellik görülmektedir. Öğretmenler boş zamanlarını pasif etkinliklerle değerlendirme yoluna gittikleri görülmektedir. Bu bulguların aksine, Can vd., (2010)'ın ilköğretim bölümü öğretmen adaylarının eğitim-öğretim döneminde rekreasyonel faaliyetleri üzerine yaptıkları çalışmada, birinci sırada aktif bir faaliyet olan sportif faaliyetleri tercih ettiklerini saptamışlardır.

Sonuç olarak, Kırıkkale ili merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ilk aşamada, boş zamanlarında katıldıkları faaliyetlerin türleri, rekreatif nitelikli sportif faaliyetlere yaklaşımları ve faaliyetlere katılım sıklıklarının belirlenmesi amacı ile yapılan çalışmada, genel özellik olarak, anket formunu cevaplayan 253 öğretmenin %51'nin bayan, %49'unun erkek olduğu, yaşlarının 25-49 arasında yoğun dağılım gösterdiği ve istatistiksel olarak cinsiyet ve yaş dağılımları arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır.

Rekreasyon açısından ise, ilköğretim öğretmenlerinin yeteri düzeyde boş zamanlarının olduğu, tercih edilen etkinlik çeşitlerinin dağılım oranlarının istatistiksel olarak bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında fark göstermiş olmasına rağmen etkinlik çeşitleri arasında bir paralelliğin olduğu, hem bayan hem de erkek öğretmenlerin rekreasyon faaliyeti olarak ilk üç sırada kitap-gazete okuma, televizyon seyretme ve müzik dinlemeyi dolayısıyla pasif faaliyetleri tercih ettiği, öğretmenlerin ekonomik durumlarının boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve bunları gerçekleştirebilmelerinde bir engel oluşturmadığı ortaya konmuştur.

5. KAYNAKLAR

1. Afyon, Y.F- Hazar, F-Saygın, Ö. (2000), *Öğretim Elemanları ve Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması*, 1. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, (161-168), Ankara.
2. Aslantürk, Elif- Saracaloğlu, Asuman S. (2011), "Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:1, (155-176).
3. Baltaş, Acar- Baltaş, Zuhul (1987), *Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stres ve Başarma Yolları*, 5. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
4. Binarbaşı, Serdar (2006), *Kütahya İlinde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Tespiti ve İncelenmesi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

5. Can, Süleyman-Özdağ, Sekçuk-Duman, Savaş-Ulucan, Hakkı-Dereceli, Çağatay-Fişekçioğlu, Bülent (2010), “İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Eğitim-Öğretim Döneminde Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılım Biçimlerinin Belirlenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, Cilt.12, Sayı.2, (144-149).
6. Cleaver, Vicki-Eisenhart, Henry (1982), “Stress Reduction Through Effective Use Of Leisure”, *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, (33-34).
7. Colvin, R.Nola-Colvin, T.Geoffrey-Kameennui, J.Edward (1982), “Minimizing Teacher Stress”, *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, (24-25).
8. Doğu, G (1984), *Rekreasyon Liderliği Ders Notları*, Ankara.
9. Kandaz Gelen, Nuran-Hergüner, Gülten (2007), “Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı.4, (1-9).
10. Karaküçük, Suat (1995), *Rekreasyon, Boş zaman değerlendirme, Kavram, Kapsam ve Bir araştırma*, Seren Matbaacılık Yayınları, (5-6), Ankara.
11. Kutlu, Mehmet-Öcalan, Mehmet (1994), “Elazığ İli Ortaöğretim Öğretmenlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri” *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri III. Ulusal Kongresi*, Ankara.
12. Öcalan, Mehmet (2003), “Kredi Yurtlar Kurumu Yurtlarında Kalan Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerinin Bir Analizi”, *1. Gençlik ve Doğa Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (158), Ankara.
13. Pepe, Kadir-Can, Süleyman (2003), “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Boş Zaman Etkinlikleri Hakkında Görüşleri ve Katılım Düzeyleri”, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt.5, Sayı.3, (32-38).
14. Tel, Mikail (2007), “Bir Boş Zaman Aktivitesi Olarak Okuma Etkinliğinin Değerlendirilmesi (Öğretim Üyeleri Örneği)”, *E-Journal of New World Science Academy*, Cilt.3, Sayı.1,(1-14).
15. Tural, Yıldız (2004), *Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
16. Uğur, O.Ali (2006), *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları ve Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma (Ankara İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.